

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ

О. О. Тараненко

oltar23@gmail.com

кафедра туристичного та готельного бізнесу Полтавського університету економіки і торгівлі, м. Полтава

Світовий туристичний ринок характеризується високим рівнем конкуренції та динамічності. Кожна країна формує та реалізовує конкурентні переваги для залучення міжнародних та утримання внутрішніх туристичних потоків. В таких умовах реалізація туристичного потенціалу України не може здійснюватися на основі традиційних технологій, форм і методів діяльності. Впровадження інновацій потрібне на всіх етапах розробки та реалізації туристичного продукту. Для цього необхідне відповідне кадрове забезпечення, підготовка якого має бути спрямована на формування підприємницької компетенції.

Інноваційна та підприємницька діяльність є тісно взаємопов'язаними явищами. Інноваційною є діяльність, «що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг» [1]. Підприємництвом є «самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку» [2]. Ці види діяльності доповнюють одна-одну та мають низку подібних ознак. До них належить певний рівень невизначеності у кінцевих результатах, самостійність, ініціативність, креативність, відповідальність за наслідки діяльності. Підприємництво стимулює інноваційну діяльність, яка, в свою чергу, забезпечує його здійснення на якісно новому рівні та підвищує ефективність, що важливо в умовах жорсткої конкуренції.

Туристична сфера в Україні повинна розвиватися на інноваційній основі. Це можливо за умови формування у фахівців з туризму підприємницької компетенції. Наразі не існує єдиного загальноприйнятого підходу до визначення цього поняття. Але узагальнення низки підходів дозволяє трактувати «підприємницьку компетенцію» як сукупність особистісно-психологічних і ділових якостей та знань фахівця, що допомагають успішно реалізовувати власні інноваційні ідеї, передбачувати ризики та нести соціальну відповідальність за процес та результати своєї професійної діяльності [3-6]. Слід зазначити, що більшість вчених до підприємницької компетенції включають не лише професійні (компетентність у відповідній економічній сфері та спеціалізованому законодавстві, адаптивність до мінливих умов діяльності, здатність діяти в умовах невизначеності тощо) якості фахівця, а й особистісно-психологічні (висока особиста відповідальність, стійкість до фізичних і психологічних навантажень, комунікабельність, креативність тощо). Це слід враховувати в процесі формування даної компетенції для фахівців

сфери туризму.

Важливим залишається питання структури підприємницької компетенції. Для підготовки фахівців сфери туризму існує підхід, згідно якого підприємницьку компетентність умовно поділено на три підгрупи: базові компетентності, які є базовими у підприємницькій діяльності і спільними для роботи у різних напрямках туристичної сфери; галузеві компетентності, які стосуються певної галузі для роботи у якій готуються фахівці; предметні компетентності як складові галузевих компетентностей, які стосуються конкретної предметної області у сфері туризму [6]. Даний підхід передбачає певний ієрархічний поділ навичок, умінь та здібностей залежно від завдань, які вони дозволяють виконувати у сфері туризму від загальних до вузькоспеціалізованих. На нашу думку, для підготовки фахівців з туризму даний підхід доцільно доповнити структуризацією підприємницької компетентності за змістовним наповненням. Згідно цього підходу у її складі виділяють мотиваційний компонент (внутрішні мотиви, що спонукають до підприємницької діяльності), когнітивний компонент (знання теоретичного й практичного характеру у відповідній сфері), діяльнісний компонент (уміння оцінки та вибору ефективного рішення) та особистісний компонент (емоційний стан, фізичний розвиток та психологічні якості) [5]. Використання цих двох підходів, дозволяє комплексно забезпечити особистісно-психологічні і ділові якості та знання для підприємницької та інноваційної діяльності у сфері туризму. Їх формування має здійснюватися на основі практико-орієнтованого підходу з пріоритетним використанням інтерактивних форм навчання, зокрема, тренінгів зі створення стартапів, майстер-класів із залученням професіоналів-практиків, застосування кейс-технологій, технологій проблемно-імітаційного навчання, ігрових методів тощо [3; 6].

Таким чином, формування підприємницької компетенції у фахівців сфери туризму є важливим завданням, вирішення якого забезпечить її розвиток на якісно новому інноваційному рівні.

Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 27.03.2024).
2. Господарський кодекс України : Закон від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 28.03.2024).
3. Майковська В. І. Сутність і структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців в Україні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. № 3. С.112–118.
4. Баніт Ю. Формування підприємницької компетентності у процесі практико-орієнтованої підготовки студентів: особистісно-діяльнісний аспект. *Молодь і ринок*. 2019. № 8. С. 129–135.
5. Шеліган О. Н. Підприємницька компетентність у наукових рецепціях вчених. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2019. № 31. С. 86–90.
6. Дутка Г. Я. Особливості формування підприємницької компетентності у закладах вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*. 2021. № 1. С. 213-223.